

3179

సామెతలు

భారతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక

సంపాదకుడు: విద్యాన్ బులుసు సీతారామశాస్త్రి.

భాగం 5

1-12 1981

సంచిక 3

—* ఈ సంచికలో *—

1) కవితా విప్లవాలమధ్య ఓ మలుపు.	పేజీ 1
2) మనకు తెలియని మన నాడు. (గేయ)	3
3) మాలతీ మాధవము ఉత్పాద్యమా ?	4
4) జైరాగి చీకటిరీడలు - ఒక పరిశీలన.	7
5) 'కాద గారి' - ఒక సమాలోచన.	8
6) గ్రామీణ సాహిత్యం	10
ఎ) వ్యాసస్వామి	
బి) చూతపురీవిలాసము.	
7) చిన్నయసూరి అప్రస్తుత ప్రశంస - ఒక అనుశీలన.	12
8) రుక్మాంగద చరిత్రము - ఆహారపదార్థములు, ఆధారములు	13

కారణాంతరములచే ఈ సంచిక రెండుపేజీల ప్రత్యేక సంచికగా వెలువడినది.

అతిథ్యరలో ప్రత్యేక సంచిక వెలువడును.

1, 16 వేదాంగం ప్రతి సంచికకు 5 రూ.

చందా :

సంవత్సరమునకు రూ. 12—00.

అర్థసంవత్సరమునకు రూ. 6—50.

విడిప్రతి 60 పై.

★ స మా లో చ న ★

* జాతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక

సంపుట సంఖ్య. 1651

తేది 20.1.61

సంపాదకుడు : విద్వాన్ బులుసు సీతారామశాస్త్రి

Retired Telugu Lecturer, V. T. J. College, Rajahmundry.

క వి తా వి ప్ల వాల మ ధ్య ఓ మ లు పు

- శ్రీ జి. శ్రీరంగస్వామి.

అభ్యుదయ కవిత్వం తెలుగులో ప్రభ
వించిన తొలికాలాన...

‘పాడెమిడ కక్కిన సామ్రాజ్యవాదానికి
పోరాటంలోతప్ప చరమగీతంపాడలేం’
అని వరవరరావుగారు తమ స్వేచ్ఛాకావ్య
ముతో కవితా విప్లవాలను ఓ కొత్తములు
పునకు తీసుకువచ్చారు. కాలానికతనుండి,
భావుకతావాదానికి స్వస్తి చెప్పుతూ వచన
కవిత్వం ఒక ఉద్యమ స్వరూపంతో
1965లో మనముందుకు వచ్చి, 1966
నుండి 1968 వరకు వచ్చిన అభ్యుదయ
కవిత్వానికి ఓ రూపంటూలేకుండా తుడు
చుకుపోయింది.

ఈసాహిత్య శతాబ్దంలో 1965నుండి
1970 సం॥ల మధ్య వచ్చిన కవిత్వము
ఆటుపోటులతో తీవ్రమైన మార్పులకు
గురి అయింది. ఈసమయంలోనే ‘విరసం’
ఏర్పడింది. విప్లవరచయితలు పీడితుల్ని,
తిరుగుబడేవార్ని, పోరాడేవార్ని తమ
ప్రజలుగా ఎన్నుకొన్నారు.

‘ఏటి కదురీడి’ లక్ష్యం చేరుకోగూడం
మనస్వభావం కష్టాలను పోరాటంతో
అధిగమించడం మనకర్తవ్యం భవిష్యత్తు
ఉజ్వలంగా ఉన్నది’ అనే భావంతో
ఏకీభవించి,

‘చరిత్ర ప్రసవిస్తున్నది, విప్లవం ఈ
యుగశిశువు’ అంటూ విప్లవరచయితలు
తమ కావ్యరచనలను ప్రారంభించారు.
అనడంలో సందేహంలేదు.

ఆ ప్రాంతంలోనే వచ్చిన ‘లోచన్’
కవిత ‘ట్రిగ్గర్ పై కేలుంచి’ అనునది
మొదటి కవితగా చెప్పకోవచ్చును. ఈ
కవిత చోటుచేసుకున్న ‘తిరుగుబడు’ కవి
తా సంకలనం కూడా మొదటి సంకల
నంగా భావించవచ్చును.

ఈ సమయంలోనే దిగంబరకవులు,
సి.వి. (సి. విజయలక్ష్మి), అద్దేపల్లి సమా
జంలోని సర్వసామాన్యమైన ఆత్మరంజ
నని అసహ్యించుకుంటూ కవితలు వెలువ
రించారు. రచయితల కర్తవ్యం ఏమిటని
ప్రశ్నించారు

‘వేదాంతులు జీవితాన్నీ, ప్రకృతిని
అవగాహన చేసుకున్నారు. మేం
లోకాన్నీ, జీవితాన్నీ, ప్రకృతిని కూడా
మారుస్తాము’ అని శ్రీరంగం నారాయణ
బాబు అన్నటువంటి వారి కవితలలోని వస్తు
వులో, కవితలో ఉంది. శ్రీరంగం నారా
యణ బాబు తెలుగులో భీభత్సకవిత్వా
నికి అంతురార్పణచేసి ముప్పయి సంవత్స
రాలు అయిపోయింది. ఈ భీభత్సందిగం
బర కవుల కవితల్లో అగపడుతుంది.
దిగంబరత్వమంటే శారీరకనగ్నత కాదు.
దిగంబరత్వమంటే...

‘మనిషిలో అట్టడుగున బురదగుంట్లో
పడివున్న మనీషని లేవదీయడం
ఎముకల లోతుల్లో ధ్వనించే
స్వచ్ఛమైన గీతాల్ని ప్రతిధ్వనించడం
కళ్ళవెనకదాగియున్న

నిశలైన కన్నీళ్ళని ప్రసరించడం
...నిజాన్నినిజంగా నగ్నంగా చెప్పడం’
వారి ఉద్దేశం.

ప్రజల అవిద్యని, అజ్ఞానాన్ని, అశక్తి
తని ఆసరాగా తీసుకుని దేశాన్ని దోచు
కుని తినడం మరగిన పరిపాలకులు, సం
ఘంలోని వివిధవర్గాలవాళ్ళు నేడు ప్రజ
లపై రుద్దుతున్న ‘కుఠ్ఠవ్యవస్థ’ ను ఎదు
ర్కొంటూ దిగంబరకవులు ‘దిగంబర
కవిత’ను మూడుసంపుటలలో వెలువరిం
చారు.

స్వాలాముఖి, చెరబండరాజు, భైర
వయ్య, మహాస్వప్న, నగ్నముని మరియు
నిభిలేళ్ళర్లు నిర్మించిన దిగంబర శకం
లోంచి ఇలా అంటున్నారు. చెవులుంటే
విను, కళ్ళుంటే చూడు, మెదడుంటే,
ఆలోచించు, పసవుంటే అంటే చీమూ,
నెత్తురూపంటి నీలి, నిజాయితీ వుంటే
దేశమంతటా రాజకీయనాయకులు, పెద్ద
పెద్ద బొజ్జలు, గొప్పగొప్ప ప్రజారక్త
వ్యాపారులు, పదవికోసం, డబ్బుకోసం
దేశీకైనా తెగించే మహాత్ములు జాతిరక్త
నాశాలనిండా మహమ్మారిలా వ్యాపింప
చేస్తున్న ఒకకుఠ్ఠవ్యవస్థని నాశనం
చేయడానికి బయటికినా అని ఆహ్వానిస్తు
న్నాడు. ఇలా-

‘ఈదారుణదారిద్ర్యభీకర విషఖండంలో
ఈ గొంతులుకోసే వ్యవస్థలో
ఈసారి నీ ఇంటి దోపిడీ గాళ్ళతోనే

సమూలంగా నుందరసమతావ్యవస్థకై
బలాలను తేల్చుకోమని
ఆహ్వానిస్తున్నాను'-

అని ఊయకోపండా ఈవిధంగా
అంటున్నాడు-

'నన్నయ్యను నరేంద్రుడి బాంబలోనే
నిద్రపోనియ్యి
లేపకు,

పీకనులిమి గోతిలోనిది లాగుతాడు
ప్రబంధాంగనల తొడలు తాడి మొద్దులు
తాకితే కాసువిరగొట్టు
కుచములు ఎవరూఎక్కి పగ్వతాగ్రాలు
తలను ఢీకొని ద్రోలు కొట్ట
పండితవర్యా రికార్డులా నోరు త్రిప్పకు
నవసృష్టి కాలదన్నకు
భావకవుల నలంక హావభావాలకు

సవాలు

అభ్యుదయకవీ నల్లమందు తిని

నిద్రపోయా వీ

నయాగరా సరిపాతంగా

రూక లేకపోయిన అన్నయ్య
గుడ్ బై మీకించరికి సలా న వారేకుమ్
నచనంలేగు

కవిత్వం అంతకంటే లేగు'-

కవితారీతులలో అన్నదాదాళు ఒకే ఆన
మగ్గస్థాయిలో తెలుగు కవిత్వరంగంలో
ఎదురవుతూ, ఏవీ జీవితవాస్తవికతనిపట్టు
కోలేకపోయిన దృష్టి ఏర్పడినప్పుడు
వచ్చి తిసుగుబాటే దిగింబగకవుల
కవిత.

వీరికవితలో మారమైన లైంగిక చిత్రా
లతో సున్నితపైన మానవత్వపర మాగం
వ్యక్తం చెయ్యగడినరీతికి ఉగాహరణంగా
క్షౌరకవ్య 'చెరచబడ్డ గీతాన్ని' చూడ
వచ్చు.

"నేను చెరచబడ్డ గీతాన్ని
వగ్నంగా నడివిధిలో కాటేసిన
భూతాన్ని,
స్వార్థపు కాంక్షలు తొడంతుధ్య

నలిపినేనుబడ్డ రాగాన్ని

.

చెరచబడ్డ గీతాన్ని

చిత్రించబడ్డ భూతాన్ని" ఈ 'చెరచబడ్డ
గీతాన్ని' విమర్శాత్మకంగా చూడ
దలచుకున్నవారు శ్రీ వెళ్ళేరు నారాయణ
రావుగారి 'తెలుగులో కవితావిప్లవానికి
స్వయాపం'లో చూడవచ్చును.

ఈ సంకలనాలకు అటు, ఇటుగా
అభ్యుదయ కవిత్వం ఏడా విరుగడ
అయింది అనుకొనేవాండ్లకు గాలికిపాటు
కలిగించే విధముగా, అభ్యుదయ కవిత్వం
పులోలెట్టి మఘలోగిట్టే మూన్నాళ్ళ
ముచ్చట కాదని నిరూపించే విధముగా
నీ. విజయలక్ష్మి 'విషాదభారతం' కావ్యా
వతరణ జరిగింది. ఈ కావ్యానిక కస్తూరు
ప్రస్తుతం మనకేశములో జరుగుచున్న
'కపటసాటకం' ఇతివృత్తం.

శ్రీ కె. వి. రమణారెడ్డిగారు రన్నట్టు
'ఈ కావ్యములో పూవుల్లేవు, తావుల్లేవు,
సంజల్లేవు, సంగీతాల్లేవు, సగిషిలులేవు,
నాణ్యాలులేవు. భాషాలోపాల్లేవు, అలం
కారాల కుచ్చులలోపే లేవు - అయినా
కవిత్వం ఉంది. హృదయనిర్భరత్వం
కవిత్వానికి ద్రవ్యం. మోటలూ, మోటల
కుప్పలూ, గజాలూ, మాత్రలూ-ఇవన్నీ
ఉపాంగాలు మాత్రమే.'

'కవిత సరిహద్దుల్ని నిర్ధారించడం
గగన పరిధిని స్కేలుబద్ధతతో కొలవ
ప్రయత్నించడం'

అని నీ. విజయలక్ష్మిగారు అంటున్నారు
వారి ఎనిమిది పశ్చాత్తాపకావ్యంలో. ఈ
కావ్యం చదువుతుంటే మనదేశం, మన
కాలం కళ్ళకు కట్టినట్లు కనబడుతుంది.
దేశంలో పెచ్చరిల్లిపోతున్న నిరంకుశభార
ణలు, ఓట్ల పండుగలో జరిగే దగాలూ,
దోర్లవ్యాసూ, కొండెక్కుతున్న జీవన
సౌభాగ్యాలను ఎగ సవదోసేతెన్నుగానక
తియపతుండా, అన్నవరాండా, పుట్టపర్లు

లకూ చేస్తున్న యాత్రలు డబ్బుకక్కు
ర్తి పౌరసత్వాన్ని అమ్ముకోవలసి
వస్తున్న కఠోరత్యాలూ, విషాదంమూర్తీ
భవించిన భారతదేశం ప్రత్యక్షమాతు
న్నది. అసభ్యాలనీ, మర్యాద లనుకొనే
పదాలను కూడా నోట పెట్టించింది
కావ్యకర్తచేత ఈవిధంగా-

'నల్లమందులాంటి గంకాయదమ్ములాంటి
భంగునిషాలాంటి సారా కైపులాంటి
చేతబడిలాంటి, దయ్యం భయంలాంటి
గాఢనుషు ప్తిలాంటి, మూఢులకు

విశ్వాసం లాంటి

నేటి నిర్జీవ నిర్వీర్యఉదాసీన చైతన్య
కూన్య

నిర్లిప్తతలనుండి తిరిగి మేలుకొండి'

అని మహాప్రస్థానపర్వంలో అన్నారు.

తమకావ్యానికి నాంది పలుకుతూ
అన్నారీలా.

'నాటి వ్యాసభారతం పడ్డనిమిదిపర్వాలు
నేటివిషాదభారతం ఎనిమిది పర్వాలే'
మహాస్మృతి నితాంతనిరంకుశాధికారంలో
నూదిమోపినంత నేతనైనా ఇవ్వని

రారాజాలు నాడుంటే

వేలాదివేల ఎకరాల భూమాతకు

తమ ఉంపుకుకలైను జేనుకొని

గంజితాగడానికైనా గతిలేని కొట్లాది

జనతాగంగోహం కడుపులు

నిలవున మాడ్చేసే భూస్వాములూ,

బహుద్దర్లూ నేడున్నాడు

నాటికుట్రలూ, కుహకాలూ కునిమాను

ఎత్తుకు పైఎత్తులూ

దుర్భాసనులచే గ్రహదీ మానభంగాలూ

రాజకీయాల్లో రంకువేసాలూ నేడు

పొడనూపాయి

నాడులూ నేడుగూడా నాడులో నిర్విక్ర

పరాక్రమంతో

ధర్మంకొరకు పోరాడే అభినవ

అభిమన్యులు తలయెత్తారు,

ధర్మాధర్మాలమధ్య న్యాయా న్యాయాల

మధ్య

సత్యాసత్యాతమధ్య, సత్య అనిన సుతమధ్య
నాడులా నేడుగూడా జరుగుతోంది

భీషణ సంగ్రామం
ధర్మసంరక్షణార్థం, అధర్మవినాశార్థం
ప్రతిపక్షాన్ని చెండాడి ప్రగతని పరి
రక్షించేందుకోసం
ప్రళయద్రునిలాంటి నరుడు తెరుస్తాడు
కవిత్వ తీశేత్రం

అని నూత్నంగా కవిత్వ ధ్యేయాన్ని
వ్యక్తపరిచాడు అతి నూత్న విషయాలు
పట్లకూడా ఎంతో పరిశీలనాత్మక విమర్శ
చేశాడం వీరికావ్యంలో మనకు అడుగడు
గునా కనిపిస్తుంది. ఇందులో కవనానా
సంస్కారవంతులకీ మర్యాదస్థులకీ ఏ
మాత్రం మర్యాద వ్వలేదని నిస్సం
కోచంగా చెప్పవచ్చును.

‘యువతీ యువకుల్లా
మన్నదిన పాముల్లార
చిలుం నాకి బజ్జోకండి
ఎప్పటికప్పుడు ఎక్కడికక్కడ
కొలింపెట్టి
తగలగొట్టి
చిలుం వదలగొట్టాల్సిందే
తరం మీది
బరువుమీది
బాధ్యత మీది
భావిమీది’

అని దిగంబరకవులు సి. విజయలక్ష్మి
పరోక్షంగా, ప్రత్యక్షంగా అంటున్న
సమయంలో ఆద్యేపల్లి రామమోహనరావు
‘మనసమాజంగా ముందుబాగుపడాల్సింది
మనిషి, నానిషితనలోని చైతన్య స్పృతిని
సమాజక్షేమం వైపు మళ్ళించాలి.
సమాజమంటే తనలాంటి వ్యక్తుల సమూ
హమని గ్రహించాలి. డబ్బుకంటే
ప్రధానమైతే దాని మని తెలుసు
కోవాలి. గుండెలోనుండి చైతన్యపు లో
తుల్ల నుండి సమాజాన్ని మార్చగలనని

భావించాలి.’ అని తమ అంతర్జ్వాలతో
సాహిత్య ప్రపంచంగా అడుగుపెట్టారు.
‘సమాజంలో నిరంకరం సమస్యల
రూపంగా మంచుతున్న జ్వాల’ అని
అన్నారు.

అంగుళే ఈనాడు మానవుని చైతన్య
పరిమాణానికి గ్రహణం వట్టింది. సమాజ
సమస్యలకు అంధకారం ఉరిత్రాళ్ళు పేను
తోంది అని అంటూనే...

“ప్రతిమనిషి మానవత్వపు సంచలన
మయినప్పుడు
ప్రతిమనిషి వ్యక్తిత్వపు వికాసమయిన
నాడు
అనంతకొటి మానవుల మహా చైతన్య
కేగానికి

ఆ మంట లారిపోక తప్పుదు -
ఈ గుండెలో పూలు వికసించక తప్పుదు”

ఇలా అంటారు. మనజీవన ధ్యేయాన్ని
గుర్తుకు తెస్తాడు. అలాగే ‘నా మానవు
లారా రండి’ అంటూ ఇలా ఆహ్వానిస్తు
న్నాడు.

‘మనగుండె తిన్నింటి నడుచునుండి
ఒక మారన సంకల్పాన్ని గుచ్చి
అగ్నిజ్వాలామాలికను గూర్చి
మనచుట్టూ కమ్ముకొచ్చే చీకట్లకు
దహిద్దాం రండి
సమానం అయిన నవ విమూలిన
సమాజాన్ని ఏర్పిద్దాం రండి’

ఈవిధముగా వచ్చిన అదకాబంకవిశా
యునికి, సంకలనాలకు అతి వాస్తవికతకు
ఈ మలుపు మూలాధార మని కూడా
చెప్పవచ్చును. ఈకవిత్వంలో దిగంబరత్వం
ఉంది, విప్లవకవిత్వం ఉంది, అభ్యుదయ
కవిత్వం ఉంది.

మనకు తెలియని

మనవాడు !!

- శ్రీ ఎ. రజాహుస్సేన్, ఎం ఏ.

‘ఈసాయంత్రమే
వస్తున్నాడట
మనవూరికి

పదం బండి
స్వాగతం చెబుదాం
అతనికి .

ఊరంతా ఇడమంట
అతని ఊనే అందరినోట
ఎం కేముంది
సాయంత్రానికి
పూలదండలతో
పూలగత్తులతో
ఖరీదైన నీమబట్టలతో
నిండింగి ట్రేషన్
కోటిగుంలలతో
ఎరుడుచూస్తున్నది ట్రేషన్
రైలు వచ్చి అగింది
నవమంతా పరితృప్త
అమ్మకాను కంపార్ట్ మెంటులకు
కనిపించలేదు అతగాడు
‘ఏదీ? రాలేదా!

వస్తానన్నాకరాకుండా
ఉండడే !!

అతను మాటతప్పే
మనిషి కాదే !!

ఏమో? వస్తే ఉంటాడుగా
రాలే జేమో?

గడ్డోలే తిండి నవతి
నిరాశలో మునిగింది జనత
ఇంతలో

‘వచ్చాడు! వచ్చాడు
మన నాయకుడు’

అన్ననాదాలు

'భరతమాతకు జై'

అన్ననినాదాలు'

వెనక్కి తిరిగి చూశారు

తమ కళ్ళను తామే

నమ్మలేక పోయారు

'ఇతిగాడేనా ?

నామెచ్చిన మొవగాడు

ఇతిగాడేనా?

తెల్లకొంల గుండెలు

అదిర గొట్టినవాడు

మాడ్చోక్లాసుకోంచి

ముచ్చటగా దిగుతున్నాడు

బోసే నవ్వులు

రువ్వుకున్నాడు

అరగే వంటివాడ

కాస్తీ కొట్టేనా లేదా

వ్యోటు లేగు బూటులేగు

సరికదా! కనీసం

చొక్కా అయినా లేను

పూలదండలు

పూలగుత్తులు

ఓక్కసారిగా

తిలలు దించుకున్నాయి

తమ తిప్పును తాము

తెలుసుకున్నాయి!!

— .. —

ఎవరి మెండరి అరకులనుండి (గీతర గతుల వలకు) పై తరగతుల పై బుట్ట, పైదులు, జనగలు బుట్ట గురిపై మైన ధరలకు పోయినా గాను పైలు గాను స్వయంచేయు ప్రసిద్ధమైన బుట్టలు -

వి. ఆర్. విజన్స్

విజయవాడ-1.

మాలతీమాధవము ఉత్పాద్యమా?

- శ్రీ పాలకోడేటి జగన్నాథరావు, ఎం. ఏ.

(గతసంచిక తరువాయి)

కథాసరిత్సాగరములో ద్వితీయ బ్రాహ్మణయువకుడు సమయస్ఫూర్తితో బ్రవర్తించి మిత్రులకుజేసిన సహాయము మాలతీ మాధవములో కామండకి నాత ధారణయై నిగ్వహించినది మదిరావతి వేషములో ద్వితీయ బ్రాహ్మణ యువకుడు నిపుణముగా నటించినట్లు మకరంగుడు కూడ మాలతీ వేషములో నాంపవతని యుండుటచే నాతడు భవతి! సులభ మపి బహువర్థసంకటం ప్త్యా తత్ వయస్యస్య. అనికామండకో పలుకగా నామె, కస్త్యమస్థాపించితాయామ్, అనియాభారమును తనపై వేసికొనినది. అప్పుడు మకరంగుడు ఏకం భగవత్యేవ జానాలె అని ధైర్యపడును. కథాసరిత్సాగరములో సమయస్ఫూర్తితో మిత్రోపకారపరాయణునితో బ్రవర్తించిన ద్వితీయ బ్రాహ్మణ యువకుని ఉదాత్తచరిత్ర కామండకి కనుసన్నలలో కీలకముగల నడచిన మకరంగుని పాత్రలో (మాధవుని నాతలోకూడ) కనబడదు.

ఆధముగా మదిరావతి వేషములో నున్న ద్వితీయ బ్రాహ్మణయువకుని సభిజనులు వధువుగా నలంకరించుచుండును. ఆసమయమున నొక స్త్రీ యచటకు వచ్చును ఆమెను నానభువుగా నున్న బ్రాహ్మణయువకు ధాశ్వ్యపడును. మదిరావతియే మని యామె యేకాంతముగా మాటలాడుచు తనప్రియునితో నీనకొల్పును సమాగమము కలుగునో యని విచారించును. అప్పుడు ద్వితీయ బ్రాహ్మణ యువకుడు తన ప్రియుని లికి తన ప్రగతి ప్రేమభావమునకు సంబంధించి తనవేషమును తొలగించి యామెను కాగిలించు

కొనును. ఇరువురును గాఢాలింగనము లలోకరిగి పోవుదురు.

ఇతర మాలతీమాధవములో మాలతీ వేషములోనున్న మకరంగుడు మదయంతిను కలిసికొని విధమును బరిశీలించి నచో భవభూతి సందస్థోచితముగ నొక చిన్నమార్పును జేసికట్టు కనబడును. దానిని పరిశీలించును.

మాలతీ వేషములోని మకరంగునితో నంపవతకు వివాహము జరిగిపోవును. అనాడు రాత్రి యిరువురు కాతుకమందిరమును బ్రవేశించును. మాలతియే యనుకొని నందనుడు మకరంగునితో సరసములాడవోగా నాతడు విరసముగా బ్రవర్తించును. దానితో గోపించి నందనుడారాత్రి శయనాగారమును వీడి వెడలి పోవును.

ఇదియే భవభూతి సందస్థోచితముగా కథాసరిత్సాగరమున కంటే భిన్నముగా చేసినమార్పు. ఇది కేవలము హాస్యరసమును పరిణోచించుటకే యని నాభావన. హృద్యమైన - సరసమయిన హాస్యమి ప్రకరణములో కనబడు దీ సందర్భములోనే.

మాలతి తనకు గదిన మునునంగులకు సంబోషించుచున్న మదయంతికకు నీ వార్త దుఖవాయక మగును. మాలతిని మాదలించుటకై మదయంతికి శయనాగారమునకురాగా నామెతోపాటు బుద్ధగత్తిత కామండక ప్రవేశించును.

మదిరావతియే యనుకొని సభిజనులు ద్వితీయ బ్రాహ్మణ యువకుని వధువుగా నలంకరించుచున్న సమయములో స్నేహితురాలిని చూడవచ్చిన యాతక్షప్రియురాలు తనప్రియుని కలిసికొనును ఈ సందర్భమునే భవభూతి నందనుడ

తడలి పోవఁగా మదయంతిక మాలిని మండలింపుటకై వచ్చి మకరంఁగుని గలిసి కొని నట్లు వర్ణించెను. ఇట్లు సందర్భములు వేరయినను వాని సామ్యమునకు క్షుతి మాత్రముకానరాదు.

ఇట్లు మదయంతిక శయనాగారము నకు వచ్చు సమయమునకు మాలిని వేష ధారియగు మకరండుఁడు కపటగ్రద నటించుచుండను. కామందకీ బుద్ధ రక్షితలు నిద్రాభంగము చేయవల దనగా మదయంతిక శయ్యపై కూర్చుండును. కామందకీ, బుద్ధరక్షితలు మదయం తికను ప్రసంగమునకు దించియామెచే తన ప్రియునిపైగల గాఢప్రేమను ప్రకటింపఁ జేయుదురు. నిద్ర నటించుచు నామాట లను వినుచున్న మకరండును లేచి మద యంతిక కరగ్రహణమును చేయును.

మదిరావేషధాత డగు ద్వితీయ బ్రాహ్మణ యువకుఁడు గాని, నిజముగా తనసెయ్యారాలు మగిరావతికి వివాహము జరుగఁచున్న దని మాడవచ్చిన యాతని ప్రియురాలుగాని పరస్పరము కలిసికొందు మని కలనైన నూహింపలేదు అట్లుహిం పని విధముగా వారు కలిసికొనుట ద్వారా కలుగు కథాసరిత్సాగరము లోని ఉత్సుకత - సంభ్రమాశ్చర్యములు మాలిమీమాధములోని మదయంతికా మక రండును సమాగమ సన్నివేశములో కామందకీబుద్ధరక్షితల ప్రవేశము; మకరం దుని కపటనిద్ర - వీనివలన ప్రకరణమును జూచు ప్రేక్షకులకు కలుగజాలవనుట ప్ర త్యక్షరసత్య మని నా యభిప్రాయము.

కాస్తవమునకు మాలిమీమాధపుల వివా హమునకు విఘాత మేర్పడనేలేదు. కాని, వీరివివాహమునకు కామందకీ పథకములను నడపుట అవలోకిత మాటగా పోవని సహచరో మాధవస్య బాలమిత్రం మక ర్థందో నందనస్యభగినీం మదయంతికాం యక్షి సముద్వహతి తత్ ఖలు మాధవ స్యాభిశం ప్రియం భవతి. అని భవభూతి పదోధానమునను తంతరశమ్మ పద్యము

చేసినచో భవభూతి కథాసరిత్సాగరాను కరణమునకు నిదర్శన మగుచున్నది.

మాలిమీమాధములో ప్రధానకథ కనుబంధముగా పంచమాబ్జమున అఘో రఘటకవృత్తాంతము; అష్టమాబ్జమున వానిశిష్యురాలగు కపాలకుండల వృత్తాం తము వర్ణింపఁబడినవి. కథాసరిత్సాగర ములో వీరి వృత్తాంతమునకు బ్రాహ్మణ మిత్రులకథకు ాటి సంబంధమును లేదు. బ్రాహ్మణమిత్రుల కథతో సంబంధము లేని పై వృత్తాంతములు కథాసరిత్సాగర ములో మూడవలంబకములోని చతుర్థక రంగములోకలవు. ప్రస్తుత మిగింపకు ప లను తులనాత్మకముగాఁ బరిశీలించుము.

విదూషకుడనువాఁడు అదిత్యసేనుఁడను ఉజ్జయినీనగర రాజ పురోహితుఁడు. అతఁడు బ్రాహ్మణ సంఘమునకు నాయకుఁ డగుటకై చక్రధరుడను విప్రునియాజ్ఞాను సారము శృణానములో కొంతవేయబడిన వ్యక్తులముక్కులను కత్తిరించి తెచ్చుచుం డగ మార్గమధ్యమున జొరపరివ్రాజకుఁడు భేతాళాధిపితిమైన శవమునెక్కి సమీప కాత్యాయనీ దేవాలయమునకు బోవును.

కథాసరిత్సాగములోని ఈ ప్రవ్రాజ కుఁడే మాలిమీమాధములో అఘోర ఘంటకుఁడు. ఈవిదూషకుఁడు చేసిన పను లనే మాధవుడుచేయును ఇది అఘోర ఘంటకీ వృత్తాంతమునకు పూర్వకథ. దీనిని భవభూతి తన ప్రకరణమున గ్రహింపక తదనంతర కథనే గ్రహించెను.

కపాలకుండల ప్రవ్రాజకు ననుసరించి గుడిలోనికి పోవును. అతఁడు తనకు మంత్రసిద్ధి కలుగునట్లు కరము నిమ్మని దేవిని ప్రార్థించును. దేవి యాదిత్యసేనుని కుమార్తెనుదెచ్చి తనకు బలియిమ్మని కోరును. ప్రవ్రాజకుఁడు శవముపై నాకాళ గమనమును జేయుచుఁ బోయి నిద్రించు చున్న రాజకుమార్తెను దెచ్చిదేవికి బలి యిచ్చుటకు సిద్ధపడును. మోటుననుండి దీనినంతినుగ మనించుచున్న విదూషకుఁడు చివాలునఁబోయి ప్రవ్రాజకునిజంపి రాజా కుమార్తెను క్షించును.

ఈకథనే చిన్నచిన్న మార్పులను జేసి భవభూతి మాలిమీమాధము నంక్ష వర్ణించెను. మాలిమీమాధములోని అఘో రఘంటకుఁడు కథాసరిత్సాగరములోని ప్రవ్రాజకుని వలె మంత్రసిద్ధికై కరాళా దేవిని పూజించును. కథాసరిత్సాగరము లోని కాత్యాయనీవలె మాలిమీమాధము లోని కరాళాదేవి తనకు పలానాస్త్రీని బలియిమ్మని కోరదు. అఘోరఘంటకుఁడే. మాలిని బలియిక్తు ననిమొక్కుకొనును. ప్రవ్రాజకుఁడే శవమునెక్కి గగనమార్గ మున రాకుమార్తెను దీసికొని రాఁగా అఘోరఘంటకుఁడు మాలినిని తెచ్చుటకు తన శిష్యురాలయిన కపాలకుండలకు నిశుమించును. మాలిని వివాహమునందన మంత్రితో నిశ్చయమైన వార్త విని, నిరాశతో మహామాంస విక్రయార్థమై శృణానములో తిరుగుచున్న మాధవుడు మాలిని యా గ్రహదమును విని చివాలున పోయి కథాసరిత్సాగరములోని విదూష కునివలె అఘోరఘంటకుని సంహరించి మాలినిని క్షించును

ఇట్లు ఉభయకథలలోను నీవత్తార తమ్యము లున్నను సర్వాత్మకా ప్రధా నాంశము లేకీభవించుచున్న తమట నిస్సంశయమే కదా.

బ్రాహ్మణ కథలతో సంబంధములేక కథా సరిత్సాగరములో నెక్కడనో యేగో సందర్భములో వర్ణింపఁబడిన కథను భవభూతి తన ప్రకరణములో వర్ణించుటలోగల యాంతర్య మేమియో పరిశీలించవలసి యున్నది. ఈ ప్రకరణ మునే పరిశీలించినచో పుష్టాబ్జములో కామందకీ పథకము ప్రకారము గుడిలో మాధవుఁడు మాలిని పాణిగ్రహణముచే చేసిన సందర్భమున లజ్జాభరముచే వణగిచు నిలువఁబడిన మాలినిని జూచి, లవంగిక పలికనాభగవతి! కృష్ణచతుర్దశి రజనీమహా శృణానసంచారప్పుడ గూర్తవిషమ వ్యవ సాయః నిష్టాపిత చండపాపందోద్ధండ భుజదండసాహసః సాహసికభి ర్వేదః.

ఖలు అతఃమే ప్రీతిసభ ఉత్కంఠితా” ఈమాటలే యఘోరఘంటక వృత్తాంత వర్ణన ప్రయోజనమును తెలియజేయుచున్నది. మాధవుని సాహసకత్వమును వీరత్వమును వర్ణించుటకు అఘోరఘంటక వృత్తాంత కేల? మాలతీవేషములో మకరండును మదయంతికను తీసికొని పోయెననియు, గుడిలోనుండి మాలతినిమాధవుఁడు తీసికొని పోయెననియు, వార్తలను విని రాజునైతికులును పంపఁగా వారితో మాధవుఁడు మకరండునితోఁగలిసి చేసిన యుద్ధ మాతనిపీఠత్వమును సాహసకత్వమును జూపింపించుచున్నదిగా యని, దీనికి తూర్వపక్షమును చేయువచ్చును. కాని అప్రమాంకములో యుద్ధ వర్ణనమంతయు కలహంసునిచేఁ జెప్పించుటచే మాధవుని వీరత్వము సాహసకత్వ ప్రకటనలకు వోక్షమై పోయినది. కాని యఘోరఘంటకవృత్తాంతము వలన మాధవుని వీరత్వ - సాహసకాదిగుణములను ప్రేక్షకులకు ప్రత్యక్షము చేయుటకు ప్రకరణకర్త కవితాశము కల్గినది ఇంతియే కాక మాలతితనకు దక్కకపోవుటవలన మాధవుని మనసులోఁగలిగిన నిరాశానిస్పృహలను వర్ణించుటకు కూడ కవికి మంచి యవకాశము కల్గినది.

ఇక కపాలకుండల వృత్తాంతమును బరిశీలింతము. ఇది భవభూతి స్వకపోలకల్పితముగా అఘోరఘంటక వృత్తాంతమునకు జోడించిన కథ. ఈమె, అఘోరఘంటకుని శిష్యురాలు. తన గురువును జడన మాధవునిపై సమై పగపట్టును. మాలతీనెట్లయినను వధించి మాధవునిపై పగ సాధింపవలయునని నిశ్చయముతో మండును. మాధవమకరంగును పద్మావతీ నగరరాజు సన్యముతోఁ బోర డుటకుఁ బోయిన సమయమున నుద్ధావనమున కొంటరిగ, నున్నమాలతిని కపాలకుండల యపహరించుకొని పోవును.

భవభూతి స్వకపోల కల్పితమైన కపాలకుండల వృత్తాంతమువలన ప్రయోజనమేమి యని విచారింపవలయును.

వినావిప్రలంభేన నశ్యంగారః పుష్టి మక్నుతే అనునాలంకారిక నియమానుసార మీ కపాలకుండల వృత్తాంతము ప్రకరణములో మాలతీమాధవుల విప్రలంభశ్యంగారమును వర్ణించుటకు కవికి చక్కని యవకాశము నిచ్చినది కామార్గా హిప్రకృతికృపణా శ్చేతనాచేతనేషు అన్న కాళిదాసు నచనానుసాము జలదమును మదేధమును తన సుఖవార్తను మాలతికిఁ జిప్పిరమ్మని ప్రార్థించు మాధవుని వియోగశ్యంగారము నవమాంకమునఁ గడురమ్యముగా వర్ణింపఁబడినది. అంతియే కాక యీ కపాలకుండల వృత్తాంతము శ్రీ పర్వతముపై నెచటనో తపస్సు చేసికొను నాదామినీ పాత్రకు కూడ ప్రవేశావకాశము నిచ్చినది.

సాదామినియు కామందకవలె భూరి వసువుగను స్నేహితురాలు. నహాన్యాయురాలు. మాలతిని కపాలకుండల చంపబోవుచుండగ మాలతి చేసినయూర్తనాదమును విని, సాదామిని కపాలకుండల తారినండి మాలతిని రక్షించును. మాలతి కొఱకై ప్రాంత్యాగమమును జేయుటకై యుగ్మక్త డగు మాధవుని చేతిలోవకుళమాలను పడునట్లు చేసి తత్ప్రియత్నముచుండి యాతని విరమింపజేయును. ఆకర్షణ విద్యచేనామ మాధవు నాకాశయాగమున గొనిపోయి మాలతీ సంవర్షనాల్పిగ నాది సౌఖ్యములను కల్గించుచు మిత్రుని విరహగుణమునే మాచి సహింపలేక మోహోన్మత్తుడగు మకరండుని కూతురి కొరకై మరణోద్యుక్తుడగు భూరివసువును రక్షించును. పద్మావతీనగరరాజు మనసుమార్చుకొని మాలతి మాధవుల, మదయంతికామకరండు వివాహమున కంగీకరించుచు భూరివసువు నెటుట వ్రాయింబియిచ్చిన లేఖను బెచ్చి

కామందక్యాగులకు; మాలతీమాధవులకు; మదయంతికామకరండులకుఁజూపి సంతోషమునుగలిగించును. అందరును సంతోషించుచుండగ కామందకీ సాదామినులు తమతమ సౌహార్దములను స్మరించుకొనుచు పరవశలగుదురు.

ఇట్లు మాలత్యపవారణమునోదుఃఖాంత మగుచున్న పరిస్థితిని చక్కగిది సుఖాంతము గావింపజేసి పాత్ర సాదామిని. కావుననే ఈమె నందరును సుప్రసన్నాః నః కనిష్ఠా భగవతి యని స్తుతింతురు. మాధవమకరండులు “ గో నః ఖలు ధో. త్తో! అపిచింతామణిః” తా పరిశ్రమను పేక్షలే.

ఇదం త్వత్కృత మన్యేన కృత మాశ్చర్యమార్యగా (దశమాంకము)

అని స్తుతించిరి. అందం దరితెచ్చుకొన్న గుడ్డపేలిక లాకటిగాఁజేర్చి కట్టుకొన్న బొంతఁబట్టుకొని బిచ్చమెక్కుకొని తెచ్చుకొన్న మెతుకులనుతని జీవించుచు ముక్తనాశించుకామ దళ వలె ఇక్ష్వామయిన సామాన్యశ్యంగార దూతికిఁగ ప్రవర్తింపక తన తపశ్చర్యకు స్నేహధర్మమునకును చితముగా నుదాత్తముగాఁ బ్రవర్తించి కథను సుఖాంతము చేసిన సాదామిని నిజముగా వంగుటలే.

భిట్టుమూర్తిచెప్పినట్లు మాలతీమాధవము కేవల కల్పనాకథ కాదు. కావున కృత్రిమ రత్నముకాదు. కేవల మాద్యపక్తిగతాకపోవుటచేత ప్రకాశహీనమై గనిగొల్పట్టిన రత్నమువంటిదికాదు. కాని యవారిరస్మృతికల్పనా విభూషణ వశమైన తూర్వవృత్తిమగుట వలన మాలిమాధవము సానల దీరినకాలిరత్నమును విస్మయము. ఇట్టి కాలిరత్నముల మహోదధి యయిన కథాసరిత్సాగరము (బృహత్కథ) విస్మరింపఁబడుచుండుకొనినదియము.

బైరాగి చీకటి నీడలు - ఒక పరిశీలన

- శ్రీ కంగువారి శిరామయ్య, ఎం ఏ

మానవుడు చీకటి కల్లోలం నుండి బయటపడి తన స్వరూపాన్నే ఒక మహత్తర ఆదర్శంలో, ఒక విమలత్వాన్ని నిర్మించుకునేందుకు వివిధ సాహితీ ప్రక్రియల్లో కృషిచేస్తూకవిత్వంలో అభ్యుదయాన్ని చూపుతున్నాడు. కాస్తీయమైన భౌతికవాదం దీని ఆలోచన శ్రమక జీవన సాందర్యం దీని ఆదర్శం.

ఆకలి, చీకటి, దండత, అసమానత, పరాధీనత మున్నగు సాంఘిక వ్యాధుల నిర్మూలనమనకు కృషిచేయు మున్నవారిలో బైరాగి ఒకరు.

‘ఉహాకి వాస్తవానికి
మధ్యవ్యవధిలో నీడలు పడుతున్నాయ్’

నీడలు! నీడలు! చీకటి నీడలు ఈ చిక్కని చీకటి నీడలు మానవ జీవితపు కాళరాత్రిలో అస్పష్టపు కదలికల్లో వెన్నాడుతున్నాయి. ఇవి చలి చీమల్లా ముసురుకుంటూ పేదల గూళ్ళను చీకట్ల ద్వేషపు నీడలు నింపేసాయి. ఈ నీడల్లోనే ఎప్పటినుండో మానవుడి పోరాటం.

‘ఈనాటి రాళ్ళపైని ఏ ముక్కలు

ఎడగవని

మనమంతా చీకటిలో ఆకలితో పోరాడే అస్వతంత్ర సైనికుల మనీ’

ఆకలి కోసం పోరాటం సాగించాలి పోరాటంలో సైనికుల మహిమ, సైనికులు స్వతంత్రులుగా పోరాడాలి. అప్పుడే ఆకలి కోసం పోరాడుతున్న విజయం లభిస్తుంది. అదీ కాకుండా మనం సైనికులమే కాని అస్వతంత్రులమనీ ఆకలి కోసం చీకట్లో పోరాడుతున్నా ఈ పడరాతి వృథాయమిద కాని ముక్కలు ఏమాత్రం ముత్యవనీ కవి భావించుచున్నాడు.

ఆకలిచే ఎన్నో ప్రాముఖ్య బలైపోతున్నాయి. ఈ ఆకలి పేదవాడి కడుపులో ఎట్టివరాళంపుండు. ఈ ఆకలికి తను కనిన శిశువులనే చంపుకుంటున్నార కన్నతల్లుల ఈ ఆకలికోసం నోడ్లగూడ నక్కల్లా కాట్లాడుకుంటున్నార ఈ ఆకలికోసమే ఎంతోమంది కన్యల లాల్ని అమ్మకుంటున్నార ఈ ఆకలికోసమే కల్లోలం సృష్టించబడుతుంది. దీనికోసమే పేదవాడు ధనవంతుని మీదిక లింగబంధముతున్నాడు.

ఆకలి జీవిత ఎప్పుడో

తొలచిన వేయి ఎరుగు

జీవితం ఎప్పుడంటిది వికసించుకాకనల్ని పెదజల్లుల్సింది. అందాల్ని ఆనందాల్ని పంచుకోవాల్సింది. జీవితాన్ని ఆకలి తినేస్తుంది. ఆకలి జీవితం చస్తుంది.

ఆకలి కోకిల పలికిన

పలువలు చెవులకు ములుగులు

కోయిల పాడుతుంటే లోకాన్నే మరచిపోయి వింటాం కాని ఆకలి కోకిల పలికితే చెవులకు ములుగులవలె తాకుతా యంటాడు కవి బైరాగి. ఎక్కడో పేగుల్లో అప్పువాడై ఎట్టి నీడిస్తుంది ఆకలి. ఆకలి నుఖము, సంతోషము, దుఃఖం ఎరుగ గు ఆకలికి మృత కళ్ళకు ప్రపంచం కనిపించదనీ, ఆకలి హోరు ముంగు పిచ్చునా వినిపించదనీ, ఆకలి ఎంతటిరాక్షసి రూపం దాల్చుతుందో చూపుతాడు బైరాగి ఆకలి అనే కవిత్వంలో

‘తాజామహల్ పడగొట్టండోయ్’ అన్న కవిత్వంలో ‘మాకందుకు హావహాసు’ ప్రణయం’ మానవ శ్రమ మింగిన ప్రళయం’- పీడిత వృథాయాగ్ని చీల్చి, దరిద్రులను హోళనచేస్తూ, ఆకాశం మేడగా మారిన తాజ్ మహల్ ను, రాజులుకుర్చిన

విలాస చిహ్నమైన తాజ్ మహల్ ను, హావహాసు ప్రతీకైన తాజ్ మహల్ ను, జగ మెరుగని ప్రేమ గాథలకు ఆలనాలమైన తాజ్ మహల్ ను, పీడితుల్లోనే నిర్మించబడ్డ ఈ తాజ్ మహల్ నీళ్ళను వెక్కిరించుచున్నట్లుగా మహోన్నతంగా వెలుగుతూ అంభావానికి ప్రతీకగా నిల్చిన రాలిగుండెల తాజ్ మహల్ ను పడగొట్టండనీ, కీలు కీలు విరిచి పెట్టండనీ, రాయిరాయి విడగొట్టండనీనొక్కి చెప్పుతున్నాడు బైరాగి.

‘కడుపుమంట’ అన్న కవిత్వంలో

‘పానకపు ఎడకగా వస్తాం

టీ కవల ఈ చస్తాం’-అంటాడు.

తనలో మందుతున్న మందుల వెళ్ళగక్కుతూ పీడకులు కొనరిస్తున్న విలాసాల్ని కూడోయటానికి, నీనిస్తున్న పానకంలో ఎడక వటానికి, ధరిస్తున్న నగల్లో నాగుగా మారటానికి చివరికి ప్రాణాలైనా వెక్కిరియకుండా పోరాటానికి సిద్ధ మున్నట్లుగా చిత్రీకరిస్తాడు బైరాగి

శ్రీకటి పెనుకాగ్ధం

కెరుస్తోంది ధగ ధగ ధగ

మంటల రక్త కరీటం

అది రాలిన పండుటాకు

‘యగ నంధి’ అనే కవిత్వంలో పై పాదాలు చెలతూ చీకటికాగ్ధం మంటల రక్త కరీటాల్లో ధగ ధగ మెయస్తుందనీ, అదిరాలిన పండుటాకులావుందనీ నవ్యత చాటుతాడు కవి.

‘రేపు ములుదేరునావ

చుక్కాణి మనదేనోయ్’

వర్తమానం రోడ్డుమీద భవిష్యత్తు వానానం నడిచేందుకు సిద్ధమైతనీ ఆకాశోత్థిరి వెలిగిస్తాడు కవి బైరాగి.

జాతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక

సానరాయిపై తెలిసినట్లు కవి ప్రతిభావంతుడో కాదో గద్యమువలననే నిర్ణయింపబడును. పద్యరచనలో పాదసంధము అందులోని గానము కవిప్రతిభలోని లోపమును కప్పిపుచ్చును. అందుచే ప్రాచీన మేధావులు 'గద్యం కవీనాం నికషం తదన్తి' అని చక్కగా కనిపెట్టిరి. ఆ ప్రకారము నామమాద పద్య బంగముచే తన ప్రతిభా లోపము కప్పిపుచ్చుకొనుటకు ఏమాత్రము ప్రయత్నము చేయవలసినదిగదా? గద్యరచనవారా తన ప్రతిభాసంపత్తిని ప్రకారముగా వండితలోకి ముందుంచెను.

సంగ్రహముగా ఈ కావ్యమునచంద్రాపిడుడు సకల గుణాలవారుడై ధీశోధాతుడై అనుకూలుడైన నాయకుడు. కాచంబరి పరిశీలు, ముగ్ధ, మృదుగుణులైన నాయిక. వైద్యునిగోడీ పాంచాళీ అను మూడురీతులలో పాంచాళీ రీతి ఈ కావ్యమున బహుళముగా నాదరింపబడినది. అంగిరసము విప్రలంభశ్శృంగారము, తక్కిన అష్టగసములకూడ అంగములుగా ఎడనెడ ప్రధానరసపోషకముగా నిలింపగలవని.

ఇట్టి గద్యము పద్యము ఉత్కృష్ట కావ్యము వృత్తిగ, అని మువ్వధముగా నుండును. చూడ్చి మనగా సమాసములు లేని వ్యాసవృత్తి గంధి యనగా పద్య పాదములవలె గణపాదమైన భాగములుండును. ఇట్లు త్రివిధమైన గద్యము

కాచంబరిలో మనకు కనపడును. మనస్సును ద్రవింప జేసెడు రీతిలో విషయములను వర్ణించుటలో బాగుడు యిట్లు. ఈ క్రింది గెండుదాహరణములవంటివృద్ధుల కల స్వగులైన విషయములు మనకు సాహిత్యములో మరెక్కడను లభింపవు.

అనునాన యత్ర జలధర సమయే గంభీర మభి నర జలధర నివహ నివాద హృదిర్భక్తి భగవదీ రామస్య త్రికుట వివరవ్యాసన చాపపుష్పస్య స్మృంతోన గృహంతి శప్పుకవల మృగైః సుగ్రుజల ఆనంత దృష్ట్యా పీక్ష్య సాన్యాదశ దిశో జరా జ్జరితి విమోఘకోటయో జానకీ సంవర్ధతాః జీర్ణవృగాః అనునది. మరి యొకటి చిలుక తిండిని గంధి చిలుక కూనను వ్యాధుడు క్రిందపడ వేయు సందర్భములోనిది.

కచంధుడు మూర్ఖుడనియులవంటి రామ లక్ష్మణులను ఒక టేసారి నల్లగా దీప్తిముగానుండు తన చేతులతో పట్టుకొనుట. అట్లే నల్లగా దీప్తిముగా పాములవలె నున్న గాచాం కేతువులు ఒక టేసారి మూర్ఖులచేత్రుల గ్రహణము పట్టినట్లు ఉన్నదనియు దానివలన మూడులోకములకు మహాభయము సంభవించినదనియు వర్ణించుట అచ్యుతమైన వస్తువును అనురణముగా ధ్వనింపజేసినది. ఇదికావీదాసు మేఘసందేశములో యక్షుడు మేఘునితో తన ప్రియురాలి యవస్థను వర్ణించుచు చెప్పిన ఈ క్రింది అచ్యుతవిషయ

మనో సమానముగ నున్నది. అదే మన 'ప్రాచీనమాలే నినుమిత కలా మూత్ర కేషాప హిమాంశోః' యక్షిణి కృశించి ఒక్క చంద్రకళవలె మంచముపై కంకరగా పండుకొని యుండునట. అప్పుడామె నూర్చుదిక్కు మూలమున క్షితియు వద్ద ఏక కళాత్మక చంద్ర భావాలె నుండునట. నూర్చుదిక్కు క్షితిజమున ఏక కళాత్మక చంద్రభేదముండును. తరువాతి వెంటనే కమ్మనా ఆయావాస్య. అప్పుడా కేషాపిని ఏక కళ మాడ నదృశ్యమగును. నూర్చునాత్మక వద్వలంకార ధ్వని కిది పరాకాష్ఠయైన యుదాహరణము. ప్రతిభావంతుడగు చిత్రకారుని చిత్తరువు వలె నది యొప్పురు చున్నది. దీనికి మించిన భావచిత్రము మరియొకటి యుండదు.

ఎన్ని విషయములన్నను చాణానికి మాత్రము అశ్లేష ప్రీతి వలె అశ్లేష ప్రీతి తగ్గిను. ప్రతి వర్ణనలోను శ్లేషలు తరువాతి శ్లేష మూలక సాచ్చిక్య ఉపమాలంకారములు నిత్యముగా నుండును. అశేషిణీ! వికోధా భాసాలంకారముచే ముగింపుచేయును. ఇది అశేక ఆలోచనలను రేకెత్తించుచున్నది. జగత్తంతయు అత్యంత జటిలము. సంక్లిష్టము. అసంతోషము. కెక్కింప నలవికానంత వైచిత్ర్యభూష్ట మయినట్లు చాణాని సాహిత్య జగత్తంతయు వికోధముగా

శ్రీ వ్యాసమాలాచక్ర

వ్యాస పూర్ణిమ

(రచయిత : శ్రీ డాక్టర్ నేతి అనంత రామశాస్త్రి, గారు. ఆంధ్రప్రదేశ్ వ్యాసకులు, ప్రభుత్వోద్యోగి శాశాల, రేపల్లె, వెల 12రూ. ప్రతులకు: ఆరుణా పబ్లికేషన్స్, పి. 82 పట్టాభిపురం, గుంటూరు.)

ఆలోచనా మృతమశువాజ్ఞయ మన మన భావుకుని హృదయాకాశమున దోచిన భావనాతారకల మిలమిలలే యీ వ్యాసపూర్ణిమ. అనగా పూర్ణిమాసంఖ్య లోనున్న వ్యాసముల సమాహార మని రచయిత భావము. ఈ వ్యాసములు విభిన్న కాలావస్థలలో వివిధవిషయములను గూర్చినవి. కాని పురాణకర్తయగు వ్యాసు నితో నెట్టి సంబంధములేని వని స్పష్ట మగును. ఇంతియేకాక వాఙ్మయచంద్రముః కళాసంపూర్ణతయు నిందగపడదు. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ మున్నగు పత్రికలలో 1966 నండి నుండి ఆత్మ దత్తుడు ప్రకటితములైన వ్యాసముల సమగ్రముగా యీ పూర్ణిమ. వ్యాసపూర్ణిమ కనా వ్యాసుని గూర్చి యొకతైల నందు లేదే యనిపించును. కవిత్రియము; నాచిన నోమన, ప్రబంధ యుగము, (రాయల యుగము- స్వర్ణ యుగము) నాచుక రాజులు-వీరిస్వర్గ లేక పోవుటయు దీనిలోని వైలక్షణ్యము

వీనికూర్పులో నైన ఒక అనుక్రమణిక లేదు. భాష సరళమై పాగినది.

ఇందలి వ్యాసములు 1 ప్రాచీనాంధ్ర సారస్వతము-రాజపోషణ (ఆంధ్రప్రదేశ్ 66) 2 నన్నెచోడుని కుమారసంభవము అవతారికా విశేషములు (ఆంధ్రప్రదేశ్ 72) 3 శ్రీనాథుని సామెతలు (ఆంధ్రప్రదేశ్ 73) 4. శ్రీనాథుని భాష నుడి కారము (సమాలోచన 78) 5 పోతనభాగవతము ఒకపరిశీలన (సమాలోచన 79) 6. రాగ వహందనీయము శ్లేషగచనా వైధిము. (ఆంధ్రప్రదేశ్ 73) 7. కల భాషిణి ప్రణయతత్త్వము (కృష్ణాపత్రిక 72) 8. హరిశ్చంద్రనలో పాఖ్యానము - కథాద్వయసమ్మేళన చాతుర్యము (కృష్ణాపత్రిక 72) 9. అచ్చతెనుగుకూర్పు తెలగన్న తేర్పు (సవంతి 72) 10. ఆంధ్ర వాఙ్మయమునందలి శతకరచనాపద్ధతి (జయశ్రీ 79) “కన్యాశుల్కము-తిద్వై శిష్టము. (72 సవంతి) 12 అభ్యుదయ కవిత్వం ఆధునిక పరిణామములు (ఆకాశ వాణి 71) 13. రతిపతి ప్రభుధక్తి (ఆంధ్రప్రదేశ్ 72) 14. మాఘునికావ్య నిర్మాణదక్షత (సమాలోచన 79) 15. వేదీకంఠారము నాయకుడు సమాలోచన 78)

ఈ వ్యాసములు 1, 10, 2, 3, 4, 5, 7, 6, 8, 9, 11, 12, పై అనుక్రమణిక లోను, సంస్కృత వాఙ్మయ సంబంధ వ్యాసములు ప్రప్రథమములుగానున్న

చోబాగుండెడిది. లేదా ఆ వ్యాసములు వ్రాసిన సంకల్పరాసు క్రమమున నున్నను బాగుండును,

ఈ వ్యాసములు వాఙ్మయపరిచయమును కొరినపాతకున కుపయోగించు ననుటలో సందేహములేదు. మొదటి వ్యాసముసంగ్రహముగానున్నను చక్కగా పాగినది. కాని నిజము నిర్ణయింపజాల మను విచిత్ర వాక్యము (15 పే.) వంటివి కొంచెము క్రిందురచుచున్నవి. కవిత్రియమువారి కవితాగుణాదికములను వివరించు వ్యాస మొక్కటియు లేకుండుట బాగులేదు. (గంభీరము ననుసరించి)

మొత్తముమీద చూచినచో దిక్పాత్ర ముగ నైన రచయిత యభిప్రాయము నెరవేరినదనుటలో సందేహములేదు. వ్యాసములలోమరింత విషయవివరణ యున్నచో బాగుండెడిది. శ్రీ కాశ్యపి గారి కృషి, విమర్శనాశక్తి, మున్నగునవి. ప్రశంస నీయములు దీనినెల మాత్ర మత్యధికమని పించును. దీనిపై గల యభిప్రాయములు నేటి సామాన్యాభిప్రాయములవలె కాక విశిష్టములు, విలక్షణములునై ప్రశంసనీయ ములై యున్నవి. శ్రీ కాశ్యపి గారింకను మరిన్ని మనోహర వ్యాసములను రచించి ఆంధ్రపాఠకుల నానందింప జేయగలరని ఆకాంక్ష.

: శ్రీ గౌతమ.

—•••—

చూత పురీ విలాసము.

ఎల్లారి నరసింహప్రసాదము)

[సంపాదకులు-శ్రీ కపిలవాయిలింగ మూర్తిగారు. వెల 10 రూ., ప్రతులకు- శ్రీ. క. కిశోరుబాబు 15-34 వాణీపద నం. విద్యానగర్ కాలనీ - నాగర్ కర్నూలు - ఆంధ్రప్రదేశ్,]

వికాలవాఙ్మయ మహాకాశమున గాఢజ్వల్య మానములగు నక్షత్రములు కొన్ని. మరికొన్ని లోకాలోకి పవ్యతిమునలేస్తున్నట్లు స్పష్టములు. అట్టి అస్పష్ట కావ్యతారకలలో చూత పురీ విలాస ముకటి. దీనిని రచించినన కవి ఎల్లారి నరసింహకవి, కృతిభర్త మామిళ్ల పల్లిలోని నరసింహస్వామి. దీనిని సంపాదించి స్థాలిత్యములను (తాళపత్ర గ్రంథము - ప్రాచీనమైనది) మరిన్ని గ్రంథ పాతములు యథాశక్తి సరసములుగా పూరించి సర్వాంగ సుందరముగ తీర్చిన వారు శ్రీ కపిలవాయిలింగ మూర్తిగారు. దీనిని వెలువరించుటలో సాయపడిన వారు తిరుపతి దేవస్థానమువారు.

శ్రీ కపిలవాయివారు చక్కని భావుకులు, ధారాశుద్ధిగల పద్యసౌందర్యమును చిత్రించుటలో కృతహస్తులు. చక్రికీర్ణ దిస్థలమాహాత్మ్యగ్రంథ రచనలో లబ్ధప్రతిష్ఠలు. ఇట్టి వీరు సంపాదకులై తీర్చిన చూత పురీ విలాసము చూత ఫలరసహృద్ధు ర్య సమ్మితము కాక మరేమగును?

దీని పరిష్కారమును చేయుటలోని కాశలము సౌరభోన్మలమున స్పష్టమగును. ఇందు వీరుక వికాలమును, సమకాలికులను, ఆతనివంశమును, మామిళ్ల పల్లి చరిత్ర

మును, యక్షగానముల స్థితిని, ఆర్వాకుల విచారణను, ప్రస్తుతకవి కథాప్రణాళికను, ఇతర కవుల రచనానులతో దీనికిగల సాదృశ్యములను, సవిగమంగా నిండుచర్చించిరి. ఇందలి పద్యాదుల వివరణ, వానికి కలసిన రాగాది నిర్ణయము మున్నగువాని విషయమున పీరుదూపిన శ్రద్ధ ప్రశంసనీయము.

ప్రశంసలమగు కావ్యస్థాలిత్యములను పూరించి తీర్చుటకంటే కావ్యరచనమును స్వతంత్రముగ జేయుట సోష్టాత్మమ మని పించును. ఇట్లు మిక్కిలి శ్రేష్ఠకరమగు కావ్యమును చక్కగా నిర్వర్తించి తన పరిష్కార విధానమును సౌరభోన్మలన మున చక్కగా సంపాదకులు వివరించిరి. ప్రాచీన వాస్మయము నెరుగనివారి కీ యక్షగానము ప్రగోచకమై పాఠకులకు యక్షగానములపై నాసక్తిని కలిగించు ననుటలో సందేహములేదు.

ఇందు విప్రనాగాయణునిచరిత్ర వర్ణితము. ప్రాసంగికములుగా సతివ్రతాధర్మము, ఆప్టోత్తర దవ్యదేశస్తోత్రము, అష్టావక్తర క్తి స్తోత్రము, ఆర్వాకుల చరిత్రమున్నగునవి వివరింపబడినవి. దీనిని చదువుట పాఠకుల కొకింత సమాహ్లాదము కలిగించును.

కర్తార్థకమున, శంఖుచక్రములు, అనుపీనికీమాత్రమే ముద్రాంతాసములు పరిమితమగుట చాల ముదావహము. కాని దీనివెల 10రూ అనుటచే నిది హువుగ కందుపాటులో నుండ దనిపించును. ఊరకయిచ్చినను ప్రాచీనవాఙ్మయమును చదువనొల్లని శ్రేణిపాఠకలోకమున కిది భారమే యనిపించును.

కవితాధురంధరులగు శ్రీ కపిలవాయి వారు మరిన్ని కావ్యములను వ్రాయుట యేకాక మరిన్నియముద్రితప్రాచీనకావ్యములకు సంపాదకులై పాఠకుల నానందింపజేయగలగి మనము కోరకచ్చును. దీనికిగల శ్రీరచనము మున్నగునవి,] (వెనుక పేజీలో) మనకు సంపాదకులను వారిమహత్త్విమును చక్కగా తెలుపును.

- శ్రీ ప్రసన్న.

...*...

(9 వ పేజీ తరువాయి)

కన్నడినట్లు (మరణసమయమున) ఈవిషయమును ధ్వనింపజేయుటకే ప్రజ్ఞాశీత్రుడగు బాణుడు మనోహరములైన వర్ణనలను కూడ అంతమునందు విరోధాభాసములతో నింపెనేమో!

స్తనయుగ మశ్రున్నాతం-అనునార్య శూద్రక మహారాజాయొక్క పూర్వతర జీవితమునకు అనగా చంద్రునికి శత్రువైన పుండరీకపని (చంద్రునికి, పుండరీకము అనగా పద్మము శత్రువుగదా!) ప్రియురాలైన మహాశ్వేత స్థితిని ధ్వనింప చేయుచు మూడు పురుషాంతరముల వరకు అనురణనము చేయుటకు చాలినంతధ్వనిని సృజించె నీ కవిబ్రహ్మ. అందు 'బాణోచ్ఛిష్టం జగత్స్వర్గం' అనుట అతిశయోక్తి కాదు.

.....

చిన్నయసూరి ఆప్రస్తుత ప్రశంస - ఒక అనుశీలన

- శ్రీ వాడపల్లి చక్రపాణిరావు.

‘మానితరపు నడక జేరిమి
మానసమున కంఠంబు పంప మను

సంకలకున్

బోసిడి నీరసనీరము
జానుగ క్షీరంబు గొనుట నానాజను కాదే

బాల వ్యాకరణశాస్త్రంలో చిన్నయసూరి
చెప్పిన ఈ పద్యాన్ని సావధానంగా పఠ
శీలింపకలసిన ఆకాశం ఎంతైనావుంది

‘ప్రసన్నమైన యీ కిన్నపమునందలి
వినయగరిమ యెట్టిదో, యందు గట్టి
మయియున్న గంభీర్యమెంతటిదో, ప్రతి
పాదన కీతిలోన - స్త్రీయున్నతి ఏయిట్లు
నయన్నదో గమనింపుడు’ అని చిన్నయసూరి
వారి రమణీయం విన్నపం.

సూరి వినయగరిమను, చిన్నయసూరిని
ప్రక్కినట్టే, ఈ పద్యంలో గట్టిమై
యున్న వినయగంభీర్యాన్ని పఠింపండి.

‘మంచి పుస్తకంతో మనస్సునకు
ఆనందము కలిగించే హంసలకు నీరసమైన
నీటిని పిడిచిపెట్టే పాలయమాత్రమే స్వీక
రించడం సహజమేకదా!’ అని ఈ పద్య
నికి అర్థము. తనకు పుస్తకమందుండిన
వ్యాకరణాలు సంస్కృత సహాలకు
లక్షణాలు సహజంగా చెబుతున్నా
యనీ తక్కిన భాషకు లక్షణ గ్రంథం
అవసరమనీ, కనుక తాను భాషాసమిష్టికి
లక్షణం లక్ష్యపూర్వకముగా చెబుతున్నా
నని పేర్కొని పైపద్యం చెప్పాడు.
ఇంతవరకు ప్రత్యేకమైన సందర్భ
మీ పద్యాలకు లేకపోవడాన్నిబట్టి ప్రస్తు
తాంశాన్ని దేన్నో దృష్టిలో పెట్టుకొని
సూరి ఈ ఆప్రస్తుత ప్రశంస చేశాడనిపి
స్తోంది.

చిన్నయసూరికి ముందు తెలుగులో
వ్యాకరణాలు లేకపోలేదు. సూరి పూర్వ

వ్యాకరణాలు స్థూలంగా రెండురకము
లని చెప్పవచ్చును. 1. శాఖాపండితులచే
సంస్కృతి వ్యాకరణ సంప్రదాయాను
సారంగా వ్రాయబడిన వ్యాకరణాలు -
ఆంధ్ర శబ్దచింతామణి ఆంధ్రభాషాభూ
షణం, మొదలైనవి. 2. పాశ్చాత్యపండి
తులచేపాశ్చాత్యవ్యాకరణ పద్ధతులను
సరించి వ్రాయబడిన శబ్దాత్మకమైన
వ్యాకరణాలు - ‘మహాగియన్ గ్రామర్
(1725), ఎ గ్రామర్ ఆఫ్ ది కెంతు
లాంకెస్ (1807), ఎ కంపేటివ్
గ్రామర్ ఆఫ్ ది ద్రవిడియన్ ఆఫ్ సౌత్
యిండియన్ థిమిస్ ఆఫ్ లెంగ్వేజెస్
(1856) మొదలైనవి. మొదటివర్గము
కావ్యభాషకు, రెండవవర్గము వ్యాకరణ
భాషకు ఉద్దేశంపడినవి.

సూరి బాలవ్యాకరణము పూర్వవ్యాక
రణ పద్ధతిని కావ్యభాషనుద్దేశించి వ్రాయ
బడినది. ఇది క్రీస్తుశకము 1856లో వెలు
వడింది. సూరి మద్రాసులోని ఆప్టన్
పాఠశాలలోను, పచ్చయప్ప కళాశాల
లోను, రాజధాని పాఠశాలలోను ఉద్యోగి
గించాడు. ఆంగ్ల భాషా పరిచయము బాగా
కలిగినవాడవనిం కలన క్రైస్తవ ఫిద
రీయ, ఆంగ్లేయోద్యోగులు ఎందరో అతని
వద్ద తెలుగు చెబుతున్నారు. తెలుగును
గొప్ప ఆంగ్లేయపండితులు చేసిన కృషి
సూరికి తప్పనిసరిగా తెలిసేకంటుంది.
పుస్తకవ్యాకరణాలు అనేకము ఉండగా
సంస్కరణాభిలాషతో వేరుగా సూరి
వ్యాకరణాన్ని ఎందుకవ్రాయవలసి వచ్చి
నది అంటే అది ఆనాటి అవసరము అని
చెప్పవలసివున్నది.

కాల్డ్ వెల్ అనే మతప్రచారకుడు
మద్రాసుకేంద్రంగా మతప్రచారము చేసు

కుంటూ తమిళ, కన్నడ, తుళు, తెలుగు
మొదలైన భాషలను నేర్చుకొనియినన్నీ
ఒకే భాషావంటుబానికి చెందినవి అనే
నూతన సిద్ధాంతాన్ని ప్రతిపాదించాడు.
కీ.శ. 1856లో అతడు ఎ కంపేటివ్
గ్రామర్ ఆఫ్ ది ద్రవిడియన్ ఆఫ్ సౌత్
యిండియన్ థిమిస్ ఆఫ్ లెంగ్వేజెస్
అనే తన సిద్ధాంత గ్రంథాన్ని ప్రకటిం
చాడు. అందులో ద్రావిడులనే జాతివారు
ఆర్యులకింటే భిన్నమైన సంస్కృతి
నాగరికత కలిగి ఆర్యులకింటే పూర్వమే
ఈ దేశంలో వుండేవారనీ, ఆర్యులు
వారిని వింధ్య క్రిందిభాగానికి తరిమివేసి
వారనీ, నేటిదక్షిణాది భాషలవారు
ఆసాటి ద్రావిడజాతి సంతతివారనీ ప్రతి
పాదించాడు. ప్రబలవ్యవహారములోగల
ఈ భాషల సామ్యాన్నిబట్టి యివన్నీ
సంస్కృతభాషాభిన్నములన్ని నిరూపిం
చాడు. అయితే భాషాకృషి పేరుతో
భారతజాతిని విభజించడం, ఆర్య
సంస్కృతికి సనాతనధర్మానికి చెబ్బ
కొట్టడం ఈ క్రైస్తవపండితుల పగమార్గ
మని బుద్ధిమంతులైన పండితులనేకులు
గమనించి ఖండించారు. కాల్డ్ వెల్ ప్రతి
పాదనలకు ఆసాడు దేశంలో తీవ్రమైన
ప్రతిఘటన వచ్చినది.

ప్రాచీనసాహిత్యమంతా మతముతో
ముడిపెట్టుకొని వుండన్న సంకల్పిని
పాశ్చాత్యులు గుర్తించి ప్రజలను ఆసా
హిత్యమునుండి దూరంగా వుండుదామని
ఎంతగానో తాపత్రయపడ్డారు. భాషా
ధర్మ మిషన్ మతంతో ప్రమేయం లేని
వీహా కొన్ని కావ్యాలను మాత్రం దేశీయ
పండితుల సాయంతో పాటు ప్రకటింప

జేశారు. వేమన విషయములో బ్రౌన్ వారచేసివదికూడ అంతమాత్రమే. వేమన పద్యాలలో ఆధ్యాత్మికతకు సంబంధించిన వందలాదిపద్యాలని వదిలేసి సమాజము లోని తాపాలను సంస్కరించడానికి అతడుచెప్పిన కొన్ని పద్యాలనుమాత్రమే బ్రౌన్ పరిష్కరించి ప్రకటింప జేశాడు.

ఇలా దేశానికి జాతికి భాషకూ జరిగి పోతున్న అన్యాయముగుర్తించిన ఏదోయి పండితునికైనా బాధకలగడం సహజమే. మారి అలాబాధపడుతున్న భాషాపండితులను ఉద్దేశించే చెప్పాడని మనం గ్రహించాలి. ఇప్పుడు పైపద్యములోని ప్రస్తుతాంశము నిలా వివరించి చెప్పవలసివస్తుంది.

‘వేమన వస్తాన్న అప్రాచ్యుత భాషా వ్యాకరణాన్ని గూర్చి కలలపడకండి. అన్ని నీరసనీరమాలాంటివి; హంసలవలెనే నాటిని వదలివేసి నారనంబుమైన పాలవంటి ఈ వ్యాకరణాన్ని గ్రహించండి. ఇది భాషామరణస్థకు దురపిల్లునున్న సాటి పండితుల్ని దృష్టిలో పెట్టుకొని చెప్పింక కాని అసందర్భంగా ఏదోబ్రాహ్మణులెమ్మని అర్థంచెప్పకొని వదలివేయూర్చినది మాత్రం కాదు.

....

మహాలక్ష్మీ నరసింహ & కో

వేపరు, క్యాలికో, బుక్స్

&

జనరల్ మర్చెంటుస్.

సీతమ్మగండు, రాజమండ్రి-1.

రుక్మాంగన చరిత్రము - ఆహార పదార్థములు, ఆ భ రణ ము లు

- శ్రీమతి వి. లక్ష్మీరాణి, ఎం. ఏ.

ప్రాధికవిమల్లన విశిష్టమైన రుక్మాంగన చరిత్రము వివాత్వాసముల పద్య కావ్యము. ఇందు ఏకాదశి మాహాత్మ్యము వర్ణితము. ఇది భక్తి ప్రధానమైనది. సహజముగా ఏసాహిత్యము నందైనను సమకాలిక సమాజము ప్రతిఫలించినట్లే యీ రుక్మాంగన చరిత్రము నందు ఆనాటి సంఘ జీవనము ఆశా విధముల గాచోటు చేసి కొన్నది. అందు ఆనాటి ఆహారపదార్థములను, ఆభరణములను వివరించుటయే ప్రస్తుత వ్యాసోద్దేశము.

నాటిప్రజలు ఆహార విషయముందు మిక్కిలి శ్రద్ధవహించిరినియు, సుష్టగా భుజించెడి వారినియు తెలియుచున్నది. గృహస్థాశ్రమముమిక్కిలి పవిత్రమైనదిగా భావించెడి వారు.

‘అపూర్వోఽతిథి ర్యస్య

గృహాత్ యాతి వినివ్యసన్

గచ్ఛంతి విముఖా తస్య

పితృభిస్సహ దేవతాః’

అని పెద్దలు అతిథి ప్రాశస్త్యము చూపాటించిరి.

‘అభ్యాగతస్స్వయం విష్ణుః - అని భావించి అతిథిని ఆనాడు గౌరవించెడి వారు. అసందర్భమున అనేక ఆహారపదార్థములు వర్ణింపబడినవి.

పాయసాన్నము అపూపములు పెసరపప్పు లాజ్యప్రవాహంబు లగఁటిపండ్లు ఖండశర్కరలుమీఁగడ లిక్కుఖండముల తీయ గూరలు చారుతిమ్మనములు

అప్పడములు పెనునామ వడలు మంచి పచ్చిబియ్య శిఖరలు పనస తొలలు మామిడితాండ యామలకముల్ పానకములు రసాన శ్లాఘముద్ద పెగుఁగు శొంతి ముద్దగిలును భూమి సురసహస్రములకు గంధాక్షతల పూజ మున్ను గాఁగ నాగింపంగ నిడి విడియంబు నొసఁగి తాగుచొరగా నేసిరి తల్ కణంబు’

ప్ర. 132 ప.

నాడు సాయ సాన్నమును, అపూపములు, పెసరపప్పు పదార్థము, అరటిపండ్లు, ఖండశర్కరలు (కలకండ) మీఁగడ, చెఱకు ముక్కలు, తీయ గూరలు, చారు, మజ్జిగ పులుసు, అప్పడములు, పెనునామ వడలు, పచ్చిబియ్య శిఖరలు, పనసతొలలు, మామిడి తాండ్ర, పానకములు, రసాన బియ్యం, పెరుగు, శొంతిమజ్జిగ, మొదలగు ఆహారపదార్థములు గలవిని తెలియుచున్నవి. మామిడితాండ్ర ఆకాలము నాటికే కలదని వ్యక్తమగుచున్నది.

ఇట్లు శాకాహార విషయమే కాక మాంసాహార విశేషములును రుక్మాంగన చరిత్రమునందు కలవు.

‘జంబీర నీవసన్ పతైలములతోడఁ

బరిపక్వమై పేర్చు బండి వాళ్ళు మారిచికాఘాటే రామర జీగికామిశ్ర

మై తనర్చిన కుక్కుటాండచయము బహుళ సద్యోఘృతి ప్రకరంభిషేకార్ద్ర

సంయుక్తిమైన మత్స్య క్రజంబు నీరు వెళ్ళఁగనొత్తివిప్సల నందందఁ

గచ్చుగాఁ గాల్చిన కిక్కుకుట్టు పేల్చుముడుసువంటి పిట్టల తాళింపు

సన్న గూర గాలిజంబు క్రొవ్వు

మొదలుగాఁగ మాంసములు సుఖంబున

వండి’ - తృ. 226 ప.

నూనెతోడ వండిన సరి పక్వమైన
అహారమును, మిరియాలపొడి, ఇంగువ,
జీలకర్రల మిక్కిలియు చేర్చి వండిన కోడి
గ్రుడ్లును, నేటితో వండిన చేపలను, నీరు
పూర్తిగా తీసి నిష్కల ను ముడిముగా
తాల్చిన చూరసపుముక్కిలను, పట్టల
తాళింపును, నన్నగూర మొదలగుహంసా
వారమును స్వీకరించెడివారు.

నాటి గ్రుజులు ఆలంకిరణ ప్రయులు.
అతిద్రావీణ కాలము నుండియు స్త్రీలు
ఆభరణములు ధరించు ఆచారము గలను.
మల్లన తన కావ్యమువలన అనేక -
ఆభరణములను వర్ణించెను. ఇట్లనేకతా
స్తుతి గావించు సువర్ణమున మల్లన ఇట్లు
వర్ణించెను.

‘తమముక్తాన్నెల విగ్ధులముగ శ్రీలద్ద
ములు చెంపక నా ముత్యములు పవడలు
శరీరముకి నాసంకుడిక్కి వ్రావసుగుహా
కీరము లల్లంబులు పెరుగుగాయ
లలరులు ఘణిపిమి లగ్ధంబు సుడి రావి
యాకు పైకితి ముములతిగు గోడలు
మట్టిపండ్లు పురానమంజరుల్ కూర్చుముల్
మిగిలె తా లిక్కన్న మగునిపలకి’
—పీ. 6.

తమ్ములు, చంపకములు, ముత్యములు,
పవడములు, శరీరముకిములు, కంఠువులు,
పెరుగుగాయలు, సుడి, రావి యాకు,
తారలు, ముగిలు మొదలగు ఆభరణము
లను వాడెనట్లు తెలియుచున్నది. ఇట్టి
నాకీర్తన స్వామిని వర్ణించు సంప్రదాయమున
గండ పెండెరమున వర్ణించెను.

‘గండ పెండెరము కలత ముగిరము
నావసద్దములందె బ్రతిఘటింప
— గు. పీ. 29

యని వర్ణించెను. తనకాలమునాటి
సంప్రదాయమును దృష్టిచూచు దుంపనాని
మల్లన పై విధముగా వర్ణించెను.

‘డాకాలి గండ పెండెరంబు చాపున
నమ్మి వైరి భూభుజులు వ్రేల’

కాశీఖండము 1 ఆశ్వాసము. 45 ప.
అని కాశీఖండము వర్ణింపబడినది.
అనగా పూర్వము రాజులు తమను జయించిన
శత్రురాజుల గొమ్మలను గండ పెండె
రముతో చీల్చించి పాదములను ధరించెడి
వారని తెలియుచున్నది.

మల్లన విష్ణుని స్తుతించు సందర్భమున
‘త్వంగుళీయక పద్యదసర్పిన వ్రేళ్ళ
సంగన కొక్కకి వడిపించె యునిచి’
— ప్ర. 124.

యని త్వాంగుళీయక మును వర్ణించెను.
అనగా నాడు రత్నములు పొదగ
బడిన ఉంగరములు ధరించెడివారని స్పష్ట
మగుచున్నది. ఇంకను ‘మూడు కిన్నుల
వేళ్ళమున తీ కడచుండు సజపు పద్మస
ముపై యొకపు మిగుల’ — ప్ర. 125 ప. న
అనాగు ముంజేతికి కడియమును ధరిం
చిని తెలియుచున్నది.

మల్లన మోహిని కాంతను
‘వల్లవకోమలంబును
చావన నోజు మురింతనాచి ఘో
ఘ్నమున నందియల్ సొలగు
గామని యొక్కతె’ త్ప్ర. 1-4.

యని వర్ణించెను. తీసిని బట్టి కాళ్ళకు
అందెలు ధరించెడి వారని తెలియు
చున్నది.

‘మల్యల తాటలకులకాంతి
మెలుగుజె
కుక్కలమోద నిండు వెన్నెలలు గాను’
త్ప్ర. 145 ప.

అని మోహినిని వర్ణించెను. మత్స్య
లతో చేయబడిన తాటంకములు అనగా
నాపె కమ్మలును ధరించెడి వారని వ్యక్త
మగుచున్నది.

‘వలగుముత్తియునుల సాటి వచ్చునంకు!
బూస పేరులు గ. శమున భూసుగముగ
త్ప్ర. 224 ప.

అని దుక్కాంగడ చరిత్రమునందు
గృహ గోధికా జన్మవృత్తాంతము నందు
వర్ణింపబడెను. మత్స్యములకు సాటి వచ్చు
సంకుపూసల పేరును కంఠమునందు
ధరించెడి వారు. ఇంకను చేగుచుక్క,
అందియలు, తారాహారములను వర్ణించెను.

మోహిని దుక్కాంగడుని చరిత్రమునకు
అడ్డుచెచ్చినపుడు సంధ్యావళి మోహినితో
సంభాషించు సందర్భమున సంధ్యావళిని
వర్ణించెను.

‘దవలి మట్టెలఁ మ్రోతొరవణింగు మంజీర
మంజుల గవము నోడంజెలంగఁ
గలితకంకిణ ముగత్కారంబు మొలనూలి
మో వంపుమునువుతో ముద్దుగురియ’
— ప. 77 ప

అనాడు పుణ్య స్త్రీలు మట్టెలను, కంకిణ
ములను, మొలనూలును ధరించినట్లు తెలి
యుచున్నది.

దుక్కాంగడుని ధగ్గపత్ని యైన
సంధ్యావళి పతిభిక్తు, కలిగి యుండవలె
నని మోహిని కాంతకు చెప్పు సందర్భ
మున.

‘సారిసిం గాజులు నల్లపూస లఱుతన్
జూపుట్టు చుండంగ. ప. 89

అని గాజులును, నల్లపూసలను ధరించి
నట్లు చెప్పబడినది.

‘కామిని మణికి మంగళ సూత్రమేచాలు’
‘నాచగంబున నొక్క యలి నేణి కర్పించె,
బాన్మెసో జరుదాల పుస్తె పేను’

అని మంగళ సూత్రమును, పుస్తె
పేనును వర్ణించెను.

ఇట్లు మల్లన దుక్కాంగడ చరిత్రము
నందు ఆచారపదార్థములను, ఆభరణము
లను వర్ణించి సంఘజీవనమును ప్రతిఫలింప
చేసెను.

సమాలోచన సంపుటములు

వివిధ నాగోత్సాహ నివారణాంశ చొందిన సమాలోచన 240 చనలతో గూడిన సమాలోచన చతుర్థ సంపుటము 24 సంచికలు ఒకే వాయిద్యముగా హాస్య క్యాబినో ట్లెట్లను చేయబడి అమ్మకమునకు సిద్ధముగ నున్నది. మూడవ సంపుటము ప్రకటన కొలదిగా నున్నది.

ప్రతి సంపుటము మొదలు 20 లు. ఎ. వి. పరివహానికి పోస్టాఫీసులు మేమే భరించి నిజప్రకార పోస్టాఫీసు పంపిగలము. వి. వి. పోస్టాఫీసు.

ముద్రణ, రెండవ సంపుటముల వాయిద్యములు సహజంగా అనుపోయినవి.

— సంపాదకుడు.

ప్రకటన :—

సమాలోచన సమాలోచన సంపుటముల సేతాకామినా

కలెక్టర్ల కలెక్టర్ల కలెక్టర్లు, వి. వి. క. కాలేజీ,

6-8-7, ఇస్మి సుపేట, (త్యాగరాజుగారి),

రాజమండ్రి - 1.

